

PÄÄTÖS

Nro 3/2023

Dnro ESAVI/18135/2022

5.1.2023

ASIA

Hallintopakkohakemus Onalinsalmen sillan palauttamiseksi lainmukaiseen tilaan, Hartola

HAKIJA

Kurjenlahden suojeluyhdistys ry

VASTAPUOLI

Onalinsalmen yksityistien tiekunta

VIRANOMAISEN TOIMIVALTA

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on vesilain (587/2011) 1 luvun 7 §:n 1 momentin nojalla toimivaltainen lupaviranomainen käsittelemään lain 14 luvun 4 §:ssä tarkoitetun hakemuksen.

HALLINTOPAKKOHAKEMUS

Vaatimukset

Kurjenlahden suojeluyhdistys ry (*yhdistys*) on 6.5.2022 Etelä-Suomen aluehallintovirastossa vireille panemassaan ja myöhemmin täydentämässään hallintopakkohakemuksessa vaatinut, että Onalinsalmen yksityistien tiekunta (*tiekunta*) veloitetaan palauttamaan Onalinsalmen sillan silta-aukko syvyydeltään, leveydeltään ja korkeudeltaan Mikkelin lääninhallituksen 1.7.1950 antaman vesilupapäätöksen mukaiseksi. Vaihtoehtoisesti tiekunta on veloitettava rakentamaan tiepenkereeseen lisävirtausaukko tai -aukkoja.

Perusteet

Lääninhallitus on 1.7.1950 myöntänyt Onalinsalmen sillalle vesitalousluvan vesioikeuslain nojalla sillä edellytyksellä, että silta rakennetaan lupahakemuksen liitteenä olleen piirustuksen mukaisesti. Kyseisen, 12.4.1950 päivätyn, liitepiirustuksen mukaan silta-aukko on sellainen, että sen maatuet ovat pystysuorat ja että silta-aukko on muodoltaan lähestulkoon suorakaide, jonka leveys on siis lähes sama ylhäältä aukon pohjaan asti.

Lääninhallituksen päätöksen mukaan silta-aukko on tehtävä vähintään seitsemän metrin levyiseksi. Lääninhallitus on lupapäätöksessään ottanut huomioon myös 11.4.1950 annetun aukkolausunnon, jonka mukaan silta voitiin rakentaa "uiton ja veneliikenteen vaatimalla tavalla" ja niin, että sillan "perustamissyvyys" on "järven pohjan korkeudella". Lääninhallituksen päätöstä ei ole koskaan lupaviranomaisen toimesta muutettu. Päätöksen lupaehdot ovat näin ollen edelleen voimassa sekä tienpitäjän velvollisuuksiin että vesistön muiden käyttäjien oikeuksiin nähden.

Silta on rakennettu vesitalousluvan edellyttämän liitepiirustuksen mukaisesti. Tämä selviää vuoden 1964 aukkolausunnona. Mikkelin maanviljelysinööripiirin diplomi-insinööri on laatinut aukkolausunnon tuolloin suunnittelun asteelle jäänyttä sillan kunnostus- tai rumpuhanketta silmällä pitäen. Rumpuputkea ei koskaan tehty. Mitään muitakaan muutoksia siltaan ei tiettävästi tehty. Sen sijaan tiekunta on vuonna 1979 teettänyt siltasuunnitelman sillan kansirakenteen uusimista varten. Sillan kantta koskevasta suunnitelmasta näkyy, että sillan alkuperäiset hirsiset maatuet on jossain vaiheessa vuoden 1964 jälkeen, ilmeisesti 1970-luvun alussa, korvattu betonisilla maatuilla. Samalla silta-aukon syvyyttä ja leveyttä on olennaisesti pienennetty ilman uutta lupakäsittelyä lääninhallituksen päätöksen vastaiseksi.

Muutostöiden seurauksena silta-aukon alkuperäinen ja lupaehtojen mukainen suorakaidemuoto on saatettu kiviheitoketäytöllä lähinnä V-aukkotyypiseen muotoon. Silta-aukon yläosan betonisten maatuukien jänneväli täyttää edelleen 7,4 m:n levyisenä lääninhallituksen vesitalousluvan edellytyksen, mutta nykyiseen muotoonsa kavennettuna aukon leveys jää kuitenkin paljon alle seitsemän metrin. Aukon leveys on pohjan tasolla Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) 8.2.2016 antaman lausunnon liitekartan merkinnän mukaan ainoastaan 1,75 m.

Silta-aukon nykyinen pohja ei myöskään muutosten jälkeen ole järven pohjan tasolla, vaan aukon pohja on valvontaviranomaisen selvitystenkin nojalla perustamissyvyyttä paljon korkeammalla. ELY-keskuksen 19.6.2014 päiväämän mittaustuloksen mukaan vesisyvyys aukon kohdalla oli vain 0,2–0,7 m, ja on huomattavasti pienempi kuin sitä ympäröivällä vesialueella.

ELY-keskus on merkinnyt lausunnossaan 8.2.2016 sillan vaakasuoran pohjan korkeudeksi $N_{60}+91,1$ m. Näin ollen nykyisen aukon pohja on 1,6 m ylempänä kuin alkuperäisen aukon pohja, joka vuoden 1964

aukkolausunnon mukaan on korkeudella +89,5 m. Silta-aukon keskialivesyvyys on merkinnän mukaan +91,7 m. Näillä ELY-keskuksen tiedoilla nykyisen aukon keskialiveden aikainen syvyys on $(91,7-91,1 =) 0,6$ m ja alkuperäisen aukon $(91,7-89,5 =) 2,2$ m. Näin ollen keskialaveden korkeudella alkuperäisen, luvan saaneen aukon vesisyvyys oli huomattavasti nykyistä vesisyvyyttä suurempi.

Sillan muutettu nykyinen silta-aukko ei mahdollistaisi uittoa, eikä turvallista moottoriveneliikennettä. Aukon mataluus asettaa ajoittain esteen jopa sou-tuveneilylle. Lupapäätöksessä asetettu ehto siitä, että sillan alitse tulee voida liikennöidä veneellä, ei siten täyty.

Yhdistys on kahdesti aikaisemminkin esittänyt aluehallintovirastossa samat, tässä toistetut hallintopakkovaatimukset. Aluehallintovirasto hylkäsi 19.4.2016 päätöksellään nro 78/2016/2 hakemuksen katsoen, että silta-aukko ei ollut laittomassa tilassa. Yhdistyksellä ei ollut vielä tuolloin mahdollisuutta perustella vaatimuksiaan nykyisen sillan luvanvastaisuuden osoittavalla lupapäätöksen liitepiirustuksella. Hankittuaan maakunta-arkistosta liitepiirustuksen yhdistys laittoi vireille toisen hallintopakkohakemuksen. Aluehallintovirasto hyväksyi 29.8.2017 päätöksellään nro 183/2017/2 hakemuksen. Tiekunta haki kuitenkin päätökseen muutosta. Vaasan hallinto-oikeus kumosi 19.2.2019 aluehallintoviraston päätöksen päätöksellään nro 19/0028/2 ja korkein hallinto-oikeus ei myöntänyt asiassa valituslupaa.

Yhdistys on nyt esittänyt kolme uutta selvitystä, joita ei ole esitetty aluehallintovirastossa eikä Vaasan hallinto-oikeudessakaan asian käsittelyn aikaisemmissa vaiheissa.

Ensimmäinen selvitys on rakennustekniikan asiantuntija Veikko Heimon 8.2.2022 laatima lausuma ja laskelma sillan nykytilan vesipoikkileikkauksesta, jolla on tärkeä merkitys aukossa tapahtuvien virtaamien volyymia arvioitaessa. Heimon laskelman mukaan keskiylivedenkorkeus (MHW) on +92,49 m, jolloin alkuperäisessä ja toteutetussa suunnitelmassa syvyydeksi tulee kolme metriä vesipoikkileikkauksen ollessa 21 m^2 . Keskiylivedenkorkeus (MNW) on +91,71 m, syvyys 2,21 m ja vesipoikkileikkaus $15,5 \text{ m}^2$. Vastaavasti keskivedenkorkeudella (MW) $N_{60}+92,25$ m vesipoikkileikkaus on $19,2 \text{ m}^2$. Kun niitä verrataan nykytilanteen mukaisiin poikkileikkauksiin, jotka ovat MHW $6,1 \text{ m}^2$, MNW $1,5 \text{ m}^2$ ja MW $4,5 \text{ m}^2$, on voitu todeta, että erot ovat 3,4–10,6-kertaiset.

Heimon laskelman perusteella silta-aukon vesipoikkileikkaus on siis pienentynyt olennaisesti. Kriittisellä keskialivedenkorkeudella alkuperäinen aukko oli yli kymmenen kertaa suurempi kuin nykyinen aukko. Heimon poikkileikkaukslaskelma on perustunut vuoden 1979 siltapiirustukseen ja Hartolan kunnan ympäristönsuojelutarkastajan maastomuiston 5.10.2015 mittaus-tietoihin. Heimon laskelmassa alkuperäisen aukon pohjan on vuoden 1964 aukkolausunnon tiedon mukaisesti katsottu olevan tasossa +89,5 m. Heimon laskelma on matemaattinen fakta, mutta sen merkitystä vähentää se, ettei aukkokuvan muotoa ole siinä määritelty nykytekniikan mittauslaitteilla.

Toinen uusi selvitys on yhdistyksen toimeksiannosta 2.11.2016 teknisin laittein tehty Onalinsalmen sillan vesipoikkileikkausprofiili. Maanmittauspalvelu Puttonen Oy:n profiilikuvasta nähdään suoraan, että silta-aukon muoto ei ole lupaehtojen mukainen suorakaide. Siitä voidaan niin ikään välittömästi todeta, että alkuperäisen ja luvanmukaisen silta-aukon vesipoikkileikkauksen vesiala on huomattavasti nykyisen kavennetun ja järven pohjasta korotetun aukon vastaavaa vesialaa suurempi. Lisäksi Puttosen profiilikuvion mukaan aukon alin kohta ($N_{60}+91,49$ m) olisi lähes kaksi metriä korkeammalla kuin alkuperäisen sillan pohja (+89,50 m). Profiilikuvasta on myös tehtävissä tarkempiin laskelmiin perustuvia havaintoja, joita ei ole ennen esitetty siltaan liittyvissä yhteyksissä.

Kolmas uusi selvitys on sillanrakennustekniikan asiantuntija, diplomi-insinööri Pertti Heron 25.2.2022 antama lausunto, joka perustuu ”vanhan sillan” piirustuksen ja ”uuden sillan” pohjan profiilikuvan 2.11.2016 mittauksiin (Maanmittauspalvelu Puttonen Oy). Vedenkorkeudet MHW ja MNW perustuvat vuoden 1979 siltasuunnitelmaan ja MW Hartolan kunnan maastomuistioon (5.10.2015). Alkuperäisen pohjan korkeus on +89,50 m vuoden 1964 aukkolausunnon mukaisesti. Heron laskelman mukaan vanhan sillan vesipoikkileikkaus on korkeudella MHW $19,84 \text{ m}^2$, korkeudella MW $18,17 \text{ m}^2$ ja korkeudella MNW $14,45 \text{ m}^2$. Kun Maanmittauspalvelu Puttonen Oy:n profiilikuvan mukaan uuden sillan vesipoikkileikkaus on korkeudella MHW $4,33 \text{ m}^2$, korkeudella MW $2,78 \text{ m}^2$ ja korkeudella MNW $0,40 \text{ m}^2$, uuden sillan vesipoikkileikkaus on näillä eri vedenkorkeuksilla alentunut 78,2 %, 84,7 % ja 97,2 %.

Kun Heinin lausunnossa alkuperäisen sillan ja nykyisen sillan vesipoikkileikkauserot olivat 3,4–10,6-kertaiset, Heron lausunnon tiedoilla vastaavat erot ovat jopa 4,6–36-kertaiset. Lausuntojen erot johtuvat ennen kaikkea siitä, että Puttosen profiilikuvan mukaan aukon pohja on ylempänä kuin Hartolan kunnan maastomuistion mittauksessa, jota Heino on käyttänyt. Lisäksi Hero on laskenut alkuperäisen sillan poikkileikkausalat ottaen huomioon hirsiaukkujen lievän poikkeaman pystysuunnassa ja saanut näin Heinoa pienemmät alkuperäisen sillan vesipoikkileikkaukset. Siten Heron laskelmassa nykyisen sillan poikkileikkausalat ovat pienemmät kuin Heinin laskelmassa, mistä seuraavat Heron lausunnon suuremmat suhteelliset erot.

Lopputulos on Heinin sekä Puttosen ja Heron mittaus- ja laskelmatuloksissa sama: luvansaanut alkuperäinen silta ja nykyinen luvatun silta eivät ole sama, vaan aivan eri silta. Mikkelin lääninhallituksen Onalinsalmen sillalle 1.7.1950 myöntämä vesitalouslupa on jäänyt sellaisenaan voimaan. Silta-aukon muodon, syvyyden ja leveyden olennainen muuttaminen olisi edellyttänyt vesilakien säännösten nojalla annettavaa uutta vesitalouslupaa.

Tie- ja vesirakennuspiirin kunnossapitopäällikölle osoitetusta apulaispiiri-insinöörin kirjoituksesta 26.7.1979 ilmenee, että sillan kansi uusitaan vanhoille maatuille eli siis siltaan jo ennen sen kannen uusimista rakennettujen vuoden 1979 siltasuunnitelmasta näkyvien vahvojen betonisten tukien

vara. Tämä tukien uusiminen muiden vuoden 1950 lupaehdoista poikkeavien muutostöiden ohella olisi edellyttänyt uutta lupakäsittelyä ja vesitalouslupaa. Onalinsalmen silta ei ole tällä hetkellä luvanmukainen.

Vaasan hallinto-oikeus, jolta asiaa käsitellessään puuttui muun ohella Heimon ja Heron lausumiin ja laskelmiin sekä Maanmittauspalvelu Puttonen Oy:n profiilikuvaan perustuva selvitys, katsoi päätöksessään, että vaikka nykyinen Onalinsalmen silta ei täysin vastaa vesitalousluvan perusteena olleen liitepiirustuksen rakenteita, silta-aukon määräysten vastaisuus ei edellytä sen palauttamista luvanmukaiseen tilaan, koska silta-aukon koko on riittävän suuri estämään veden patoutumisen. Vaasan hallinto-oikeuden käsitys ei perustu lakiin. Silta ei saa padottaa, eikä tämä ollut lääninhallituksen päätöksen ehto. Se ei olisi voinutkaan olla päätöksen ehto, sillä mikään silta ei tietenkään saa padottaa vettä. Jos nimittäin silta padottaisi, se olisi pato eikä silta. Lisäksi aluehallintovirasto ei voisi lupaviranomaisena olla sitä mieltä, että se vain muodon vuoksi asettaa vesitalousluvassa silta-aukon syvyyttä, leveyttä, korkeutta ja pohjan tasoa sekä uittoa ja vesiliikennettä koskevat määräykset, eikä niitä tarvitse noudattaa, jos aukko ei padota vettä. Tosiasia on se, että nykyinen silta ei rakenteiltaan vastaa alkuunkaan vesitalousluvan perusteena olleen liitepiirustuksen rakenteita.

ELY-keskuksen taholta on kerrottu, että Mikkelin Maanviljelysinsinööripiiri olisi muuttanut vuoden 1964 aukkolausunnolla sitovasti lupapäätöksen ehdot. Vesitalouslupaa tai sen ehtoja voi kuitenkin muuttaa vain toimivaltainen lupaviranomainen säädettyjen säännösten puitteissa. Maanviljelysinsinööripiirin tai tie- ja vesirakennuspiirinkään antama aukkolausunto ei siten voi olla peruste lupaviranomaisen antamasta lupapäätöksestä poikkeavan sillan rakentamiseen.

Silta-aukossa tapahtuvissa virtaamavaikutuksissa on kysymys kahdesta eri virtaamasta: Kurjenlahden ja sen valuma-alueen sadannan aiheuttamasta virtaamasta (I) ja koko Jääsjärven alueen tilapäisistä olosuhteista (paikallinen sade ja tuuli) johtuvien Kurjenlahden ja järven pääaltaan veden korkeuserojen aiheuttamasta virtaamasta (II).

Vuoden 1964 aukkolausunnossa on laskettu valuma-alueen sadannan aiheuttama virtaama I, mikä on Kurjenlahdesta poispäin suuntautuvaa virtaamaa. Tuulista ja sateista johtuvat vedenpinnan korkeuserot Kurjenlahden ja pääaltaan välillä aiheuttavat taas virtaamia II, jotka voivat virrata silta-aukosta molempiin suuntiin riippuen siitä, missä vedenpinta kulloinkin on korkeammalla.

Virtaama I on hyvin pieni, kuten vuoden 1964 aukkolausunnossakin on todettu, eikä sen suuruus riipu aukon koosta vaan alueen sadannasta. Pitkällä poutajaksolla virtaama I voi jäädä lähes nolnaan, oli aukon koko mikä hyvänsä. Jos aukko on hyvin pieni, virtaus kestää kauemmin, mutta kuten tuossa vuoden 1964 aukkolausunnossa on pantu merkille, melko pienikin aukko olisi teoriassa riittävä.

Virtaama II sen sijaan riippuu altaiden vedenpintojen korkeuseroista ja aukon koosta eli virallisen aukkomittoitusohjeiston mukaisesti toisin lausuttuna: ”*Sillan vesiaukon vedenjohtokyky riippuu lähinnä aukon vesipoikkileikkausalasta ja aukon ylä- ja alapuolisten vesipintojen erosta*” (Siltaopas, s. 30).

Koska Onalinsalmen sillan virtaama I on hyvin pieni, ajoittain jopa nolla, voi päältäan tilapäisesti korkeamman veden puolelta tapahtuva virtaus II olla virtaamaa I paljonkin suurempi. Tällöin vettä voi virrata runsaastikin päältätaasta Kurjenlahteen, mikä parantaa lahden vedenlaatua. Virtaama II:n määrään vaikuttaa siis fysiikan lakien mukaan vedenpintojen korkeusero ja vesiaukon koko. Korkeuseron ollessa vakio virtaaman suuruus on suoraan verrannollinen vesiaukon poikkileikkausalaan.

Nykyisen silta-aukon luvanvastainen pienuus vähentää siis tilapäisosuhteista johtuvia virtaamia, mikä on seurausta myös siitä, ettei aukon pohja ole enää sillan kohdalla järven pohjan tasolla vaan paljon korkeammalla. Yhdistyksen nyt vaatimat, silta-aukon suurentamiseen tähtäävät, muutokset lisäisivät virtaamia Kurjenlahden vedenlaatua suuresti parantavalla tavalla.

Vaasan hallinto-oikeuden päätös perustuu vuoden 1964 aukkolausunnolle. Tästä yhdistys on saanut lausunnon tekniikan tohtori, professori, korkeimman hallinto-oikeuden ympäristöasiantuntijaneuvos ja European Water Associationin presidentti Pertti Seunalta. Lausuntoa ei ole liitetty hakemukseen, mutta sen mukaan vuoden 1964 aukkolausunnon padotuslaskelma ei ole riittävä eikä edes haittojen arvioinnin kannalta oleellinenkaan kriteeri asiassa.

Sillan nykytila on jo aiheuttanut Kurjenlahden voimakasta rehevöitymistä ja vedenlaadun huononemista, mikä on vahingoittanut etenkin Kurjenlahden kalakantaa, mutta myös koko alueen eliöstöä. Kurjenlahden tilan huononeminen on vähentänyt lahden soveltuvuutta virkistyskäyttöön, millä on suuri merkitys rantakiinteistöjen arvolle. Silta-aukon lähes olematon koko on nykyisellään johtanut siihen, että Kurjenlahti on niin sanotusti lähes suljettu järvielkosysteemi. Kurjenlahden luontainen tila on ollut olla osa suurta vesistöä, johon kuuluvat suuret vesistöt Rautavesi ja Jääsjärvi. Kurjenlahden järvielkosysteemi on rakentunut 1850-luvun vesistöjen laskun jälkeen tasapainoon, jonka Onalinsalmen silta on hajottanut. Kun vesistö lähtee rehevöitymään, se tapahtuu ensin hiljaa ja sen jälkeen hyvin nopealla vauhdilla. Täten siltapenkereen haittavaikutukset ovat alkaneet asteittain korostua viimeisen 50 vuoden aikana, kiihdyttävimpänä tekijänä sillan 1970-luvulla tehty muutostyö, joka pienensi aukkoa tavalla, jonka johdosta tilanne nykyisellään alkaakin olla kestämaton. Vedenlaadun huonontuminen näkyy muun muassa verkkojen nopeana limoittumisena. Pohjamudasta nousee rikkivedyn haju. Muutokset näkyvät kalalajistossa. Kurjenlahdesta saatiin ennen muun muassa siikaa, taimenta, kuoretta, salakkaa ja säynettä. Pohjassa esiintyi kivisimppua ja kivennuoliaisia. Näitä kalalajeja ei enää lainkaan esiinny lahdessa. Myös kasvillisuudessa näkyy muutoksia. Ahvenvita ja runsaasti happea vaativat uistinvita ja järvisätkin ovat kadonneet.

Järvikaisla ja lumme ovat vähentyneet. Ulpukka ja järvikorte ovat runsastuneet. Kahta vielä 1992 peruskarttaan merkittyä pientä saarta ei enää ole. Koko lahden olemassaolo on uhattuna. Onalinsalmen sillan virtausta on lisättävä Kurjenlahden vesiluontoon kohdistuvien haittavaikutusten torjumiseksi.

Kurjenlahden vedenlaadun huonontuminen alkoi näkyä jo 1980-luvun alussa. Lahden rannanomistajat ovat jo 30 vuoden ajan edellyttäneet ensin suullisesti ja myöhemmin kirjallisesti, että paikallinen ympäristönsuojeluviranomainen ryhtyisi silta-asiassa sen vaatimiin toimiin.

Onalinsalmen siltaa on ilman uutta lupakäsittelyä muutettu sille myönnetyn vesitalousluvan ehtojen vastaiseen laittomaan tilaan ja luvattoman muutoksen seurauksena Kurjenlahteen on syntynyt ainakin todennäköisiä tai mahdollisia haittavaikutuksia. Hallintopakkohakemus on siten hyväksyttävä.

Hakemukseen on liitetty muun ohella Veikko Heinon 8.2.2022 päivätty lausunto sekä laskelma, Maanmittauspalvelu Puttonen Oy:n korkeusmittausasiakirja 2.11.2016 sekä Pertti Heron vesipoikkileikkausta koskeva, 25.2.2022 päivätty lausunto ja laskelma 25.2.2022.

AIKAISEMMAT PÄÄTÖKSET

Mikkelin lääninhallitus on 1.7.1950 antamallaan päätöksellä (No D. 1841, 1152/D 79/50) myöntänyt Aarne Lepistölle luvan hakemukseen liitetyn suunnitelman mukaan rakentaa silta Hartolan pitäjän Kirkkolan kylässä olevaan Onalinsalmeen. Lupaehdoissa on todettu muun muassa, että silta-aukon tulee olla vähintään seitsemän metrin levyinen, sillan kannattajien alareunan tulee olla kaksi metriä keskitulvaveden korkeutta ylempänä, uitoa tulee voida harjoittaa esteettömästi ja siltatyön päätyttyä kaikenlaiset rakennusjätteet tulee tarkoin poistaa vesistöä.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on 9.4.2016 antamallaan päätöksellä 78/2016/2 hylännyt Kurjenlahden suojeluyhdistys ry:n hallintopakkohakemuksen koskien Onalinsalmen sillan kohdalla olevan patouman poistamista. Hakemukseen liitetyn siltapiirustuksen perusteella edellytyksiä hallintopakkomääräysten antamiseen ei ole ollut.

Aluehallintovirasto on perustellut päätöstään seuraavasti. Mikkelin lääninhallituksen päätöksen (No D. 1841, 1152/D 79/50) liitekartan perusteella Onalinsalmen silta-aukon pohjan korkeus on suunniteltu olevan korkeudessa $N_{60}+91,10$ m. Silta-aukon vapaa leveys aukon yläosassa on 7,4 m. Aukon leveys pohjassa on perustamisolosuhteiden ja penkereiden luiskien takia noin 1,75 m. Hartolan ympäristönsuojelutarkastajan 5.10.2015 suorittamien mittausten perusteella silta-aukon todellinen pohjan korkeus aukon keskilinjalla on noin $N_{60}+91,08$ m—+ 91,28 m. Verrattaessa tätä edellä mainittuun liitekarttaan selviää, että luvan puolesta silta-aukon 1,75 m leveää pohjaa voisi syventää niiltä osin, jotka jäävät korkeuksien $N_{60}+91,10$ m ja

N₆₀+91,28 m väliin. Saavutettavalla virtaustilavuuden lisääntymisellä ei kuitenkaan olisi vaikutusta hakijan perusteluissaan esittämiin haittoihin.

Mikkelin lääninhallituksen päätöksen mukaan sillan kannattajien alareuna tulee asettaa kaksi metriä keskitulvavettä korkeammaksi. Hakijan mukaan silta on vajonnut, jolloin se ei enää täytä edellä mainittua lupaehtoa. Koska silta on perustettu noin kahdeksan metriä paksulle pehmeikölle, silta on todennäköisesti painunut vuosikymmenien saatossa. Silta-aukon alituskorkeuden korottaminen ei poistaisi varsinaista ongelmaa Kurjenlahdella eli sitä, että vesi ei virtaa eikä vaihdu kunnolla Onalinsalmen tiepenkereen taktia. Mikäli silta-aukon kohdalla ei ole riittävästi vettä, ei sillan alituskorkeuden nostaminen muuta asiaa.

Kurjenlahden ongelmat ovat seurausta veden virtauksen ja vaihtuvuuden heikkenemisestä. Onalinsalmen sillalla on voimassa oleva lupa vuodelta 1950, ja silta on rakennettu sen ajan määräysten ja työmenetelmien mukaan. Kun huomioidaan perustamisolosuhteet, silta-aukon pohjan syventäminen järven pohjan normaalitasolle ei ole mahdollista vaarantamatta maatumien vakavuutta eikä sillan kannen korottaminen ole käytännössä mahdollista. Edellytyksiä hallintopakkomääräysten antamiseksi ei ole.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on 29.8.2017 antamallaan päätöksellä nro 183/2017/2 hyväksynyt Kurjenlahden suojeluyhdistys ry:n hallintopakohakemuksen ja määrännyt Onalinsalmen yksityistien tiekunnan (käyttöoikeusyksikkötunnus 000-2006-K37678) palauttamaan Onalinsalmen sillan silta-aukon syvyydeltään, leveydeltään ja korkeudeltaan Mikkelin lääninhallituksen 1.7.1950 antaman päätöksen mukaiseksi tai rakentamaan tiepenkereeseen lisävirtausaukon. Keskivedenkorkeudella lisävirtausaukon virtaussuuntaa vastaan kohtisuorassa tasossa olevan vesipoikkileikkauksen ja olemassa olevan silta-aukon vastaavan vesipoikkileikkauksen pinta-alojen summan tulee olla vähintään yhtä suuri kuin Mikkelin lääninhallituksen päätöksen 12.4.1950 päivätyn liitepiirustuksen silta-aukon vastaava vesipoikkileikkauksen pinta-ala. Päävelvoite on täytettävä 31.12.2019 mennessä. Aluehallintovirasto on asettanut päävelvoitteen täyttämiseksi 5 000 euron sakon uhan.

Aluehallintovirasto on perustellut päätöstään muun ohella seuraavasti. Asiassa on selvitetty, että Onalinsalmen sillan silta-aukon mitat eivät nykytilanteessa ole Mikkelin lääninhallituksen 1.7.1950 antaman päätöksen mukaiset. Siltaa on jossain vaiheessa ilman uutta lupakäsittelyä muutettu, ja samalla on pienennetty ainakin silta-aukon vapaata syvyyttä ja leveyttä. Kurjenlahden suojeluyhdistys ry:n ensimmäisessä hallintopakohakemuksessa olleet pituus- ja poikkileikkauspiirustukset lienevät olleet näiden vaiheiden piirustuksia. Tiekunta vastaa tienpitäjänä yksityistiehen kuuluvasta sillasta. Sillan muutostöihin olisi tullut hakea vesilain mukainen lupa.

Onalinsalmen sillan silta-aukon pienentämisestä on aiheutunut sellaisia vesilain 3 luvun 2 §:ssä mainittuja kiellettyjä muutoksia vesistön syvyyteen ja virtaamaan, jotka aiheuttavat vesistön tilan huononemista, melkoisesti

vähentävät vesistön soveltuvuutta virkistyskäyttöön sekä aiheuttavat vahinkoa tai haittaa kalakannoille.

Onalinsalmen yksityistien tiekunta on vastoin Mikkelin lääninhallituksen 1.7.1950 antamaa päätöstä pienentänyt Onalinsalmen sillan silta-aukon vapaita mittoja, mistä on aiheutunut vesilain 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja seurauksia. Onalinsalmen yksityistien tiekunta on menettelyllään rikkonut vesilain edellä kerrottuja säännöksiä, ja tiekunta on määrättävä oikaisemaan se, mitä se on vesilain säännösten vastaisesti tehnyt. Onalinsalmen sillan silta-aukko on joko muutettava vastaamaan lainvoimaista lupapäätöstä tai tiepenkereeseen on rakennettava lisävirtausaukko tai aukot penkereeseen molemmin puolin siltaa. Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunnon mukaan ennalta arvioiden pintavirtauksien lisäämisellä olisi suurempi hyöty kuin pääuoman syventämisellä. Edellytykset hallintopakkohakemuksen hyväksymiselle ovat siten olleet olemassa

Vaasan hallinto-oikeus on 19.2.2019 antamallaan päätöksellä nro 19/0028/2 kumonnut Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätöksen ja hylännyt Kurjenlahden suojeluyhdistys ry:n hallintopakkohakemuksen.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään muun ohella seuraavasti. Hallintopakkohakemuksessa tarkoitettu silta on rakennettu 1950-luvulla eli ennen uuden vesilain (587/2011) voimaantuloa. Mainitun lain 19 luvun 3 §:n 1 momentti, 4 §:n 1 ja 2 momentit ja 6 § huomioon ottaen ennen uuden vesilain voimaantuloa tehtyä tekoa arvioidaan vesioikeuslain mukaan, mutta mahdolliset velvoitteet loukkauksista määrätään uuden vesilain hallintopakkosäännösten mukaisesti.

Näin ollen asiassa on hallinto-oikeudessa ollut ratkaistavana kysymys siitä, ovatko Onalinsalmen yksityistiekunnan toimenpiteet sillan kunnostamiseksi olleet ensisijaisesti lääninhallituksen myöntämän vesitalousluvan lupaehtojen tai toissijaisesti yllä mainittujen vesioikeuslain (31/1902) 1 luvun 2 §:n ja 19 §:n säännösten vastaisia ja onko aluehallintovirasto voinut valituksenalaisella päätöksellään hyväksyä Kurjenlahden suojeluyhdistys ry:n tekemän hallintopakkohakemuksen.

Asiakirjoista saadun selvityksen mukaan mitattu vesisyvyys keskellä silta-aukkoa on ollut noin 1,5 m, kun vedenkorkeus on ollut $N_{60} + 92,50$ m (=noin MHW). Luiskakaltevuus arvioiden on tällä hetkellä noin 1:1,5 ja sillan vapaan aukon leveys 7,4 m, joten vesipoikkileikkaus on vähintään 4 m². Kun otetaan huomioon vuoden 1964 aukkolausunto, jossa virtausaukon riittäväksi suuruudeksi on saatu 1,43 m², nykyistä vesipoikkileikkausta on tähän nähden pidettävä vähintään riittävänä. Näin ollen silta-aukko ei padota vettä. Vaikka silta ei täysin vastaakaan Mikkelin lääninhallituksen 1.7.1950 antaman päätöksen perusteena olevan liitepiirustuksen rakenteita, kokonaisuudessaan siltaa ei kuitenkaan erityisesti virtausaukon riittävyys huomioon ottaen ole pidettävä rakenteeltaan lääninhallituksen 1.7.1950 antaman päätöksen tai yllä mainitun vesioikeuslain säännösten vastaisena.

Vaikka hallinto-oikeudessa ei varsinaisesti olekaan kysymys siitä, onko luvan mukaisen sillan rakenteilla vaikutusta Onalinsalmen virtaamiin, hallinto-oikeus on todennut, että aukon suurentaminen ei asiakirjaselvityksen perusteella vaikuta lahden vedenkorkeuteen tai siinä virtaavaan vesimäärään. Onalinsalmen virtaamat määräytyvät lähtökohtaisesti järven vedenkorkeuden vaihtelujen mukaan. Kapea aukko keskittää virtauksen penkereen kohdalla kapealle, jolloin penkereen lähialueella voi aiheutua rantojen umpeenkasvua. Koska järven pohja on sillan kohdalla ylempänä kuin ympäröivä alue, vesi virtaa salmessa paljolti pintavirtauksena pohjan läheisen virtauksen estyessä. Tällä ei voida katsoa kuitenkaan olevan suurempaa vaikutusta yli neljä kilometriä pitkän ja hyvin kapean lahden tilaan. Näin ollen aluehallintoviraston päätös on ollut kumottava. Edellä mainitut perustellut huomioon ottaen edellytyksiä hallintopakkoovelvoitteen ja uhkasakon asettamiselle ei ole ollut olemassa.

Korkein hallinto-oikeus on 8.1.2020 antamallaan päätöksellä taltionumero 15 hylännyt Kurjenlahden suojeluyhdistys ry:n valituslupahakemuksen.

Korkein hallinto-oikeus on 10.11.2021 antamallaan päätöksellä taltionumero 440/21 hylännyt Kurjenlahden suojeluyhdistys ry:n purkuhakemuksen, jossa Kurjenlahden suojeluyhdistys ry on vaatinut, että korkein hallinto-oikeus purkaa Vaasan hallinto-oikeuden päätöksen 19.2.2019 nro 19/0028/2 sekä korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen 8.1.2020 taltionumero 15.

HALLINTOPAKKOHAKEMUKSEN KÄSITTELY

Onalinsalmen yksityistien tiekunnan selitys

Tiekunta on vaatinut, että hallintopakko hakemus hylätään.

Asiassa on järjestettävä katselmus. Paikan päällä voidaan tehdä sellaisia havaintoja, joita ei pelkästään asiakirjoista voida havaita. Ratkaisun ja jatkannon kannalta olisi myös tarkoituksenmukaista, että osapuolet voivat esitellä sillan ja sen lähiympäristön asian käsittelijöille.

Korkein hallinto-oikeus on 8.1.2020 antanut Onalinsalmen sillasta tehtyä, aikaisempaa hallintopakko hakemusta koskevan päätöksen taltionro 15, jolla Vaasan hallinto-oikeuden 19.2.2019 antama päätös nro 19/0028/2 on tullut lainvoimaiseksi. Vaasan hallinto-oikeuden päätöstä on noudatettava.

Olosuhteet eivät ole mitenkään muuttuneet asian edellisen käsittelyn aikaisesta tilanteesta tähän päivään mennessä. Kurjenlahden rehevöityminen ei johdu sillasta: talvella vesistö on yleensä auki sillan kummallakin puolella eli virtausta on kumpaankin suuntaan. Tämä voidaan valokuvin tai ensi talvena järjestettävän katselmuksen yhteydessä todentaa. Sillan kummallakin puolella on lähes kaksi metriä vettä, joten silta-aukon syventäminen ei auta asiaa mitenkään. Kalastajat tietävät, että kuhaa on hyvin sillan molemmin

puolin. Kurjenlahden rehevöityminen johtuu osaltaan muun muassa maatalouden päästöistä, mutta ennen kaikkea Ansioniemen umpeutumisesta eli läpivirtauksen loppumisesta. Rakennusalan ammattilaiset ovat nimenomaisesti ohjeistaneet, että silta-arkkuihin ei saa mennä koskemaan, koska siitä seuraa todennäköisesti sillan romahtaminen jollain aikaviiveellä. Pahimmassa tapauksessa silta romahtaisi jonkun ollessa sillalla, mistä voisi seurata paitsi pahoja henkilövahinkoja, myös ankara korvausvastuu tiekunnalle. Tietyllä rakennustavalla toteutettua, sellaisenaan vuosikymmeniä säilynyttä ja toiminutta siltarakennetta ei voida turvallisuussyistäkään ryhtyä muuttamaan: nykyisellään se on turvallinen, muutettuna siitä voi muodostua turvaton riskirakenne.

Hakijan esittämät uudet selvitykset eivät ole antaneet aihetta arvioida asiaa toisin. Näissä uusissa todisteluuissa ei esimerkiksi oteta huomioon 1990-luvulla tapahtuneita Tainionvirran muutoksia. Tiekuunnan käsityksen mukaan ne vaikuttivat vedenkorkeuden laskuun vesistöissä. Jääsjärven vesistön pinnankorkeuden muutokset on nähtävissä muun muassa vesi.fi -sivuston taulukoista. Silloin nuo uusissa selvityksissä esitetyt prosentit eivät pidä paikkaansa. Paitsi, että esitetyissä lausumissa ja laskelmissa on paljon heittoa, niin ennen kaikkea on otettava huomioon, mitä tarkoitusta varten ne on hankittu. Lähtökohtana on hankkia jatkuvasti uusia lausumia, jotta suojeluyhdistys saisi tiekuunnan maksajaksi Kurjenlahden kunnostamiseen. Tiekuunta on huomauttanut, ettei rehevöityminen poistu, vaikka sillalle tehtäisiin mitä. Kaislojen on annettu kasvaa niin valtoimenaan ja massiiviseksi, että ne olisi kokonaan poistettava. Oikea keino Kurjenlahden tilan parantamiseksi olisi avata lahti toisesta päästä, jolloin alkuperäinen läpivirtaus saataisiin palautettua tai kuivattaa lahti vähäksi aikaa fosforikerroksen pois kuorimiseksi. Paras ennallistamistapa olisi varmasti toteuttaa nämä molemmat, mutta toki nämä vaihtoehdot ovat kalliita ja niihin pitäisi saada rahoitus muualta kuin tiekunnalta.

Tiekuunta ei ole missään vaiheessa pienentänyt Onalinsalmen sillan silta-aukkoa ja kaikki tehdyt toimet on tehty lupien mukaisesti. Silta-aukon leveys on tänä päivänä sama kuin 1950-luvulla.

Silta on rakennettu 1950-luvun määräysten ja työmenetelmien mukaan. Silta on aikanaan perustettu noin kahdeksan metriä paksulle pehmeikölle. Mutaiseen pohjaan on upotettu tuoreesta haavasta tehty puupeti, jonka päälle on rakennettu kivillä täytetyt hirsiset silta-arkut. Ilmeisesti osa näistä on sortunut jo rakennusvaiheessa muodostaen kivisen kynnyksen silta-aukon reunamille, mistä johtuu se, että silta-aukko ei ole pohjaan saakka pystysuora, kuten kuviin on piirretty. Puiden ja kivien kasaaminen pehmeälle mutapohjalle voi johtaa niiden valumiseen ja näiden pohjarakenteiden vähäiseen sortumiseen. Tämän on täytyntä tapahtua jo rakentamisvaiheessa, koska jos sortuma olisi tapahtunut myöhemmin, sillan ollessa jo käytössä, olisi se varmasti vaikuttanut sillan rakenteisiin ja muutos olisi havaittu.

Silta on rakennettu risupedin päälle, eli epävakaalle pohjalle. Insinööritöimistö Geo-Control Oy:n pohjatutkimusraportti (27.8.2014) vahvistaa tämän. Viimeksi mainittu tutkimus on tehty nimenomaan sen selvittämiseksi,

voidaanko Onalinsalmen siltaan asentaa rumpuputket virtauksen lisäämiseksi. Tutkimusraportti osoittaa, ettei pohjan rakenteesta ole tarkempaa tietoa ja että perusmaa on löyhää. Tosiasia on, että silta on rakennettu heittokivien päälle, joten suuaukko ei koskaan ole voinutkaan olla suora. Tämä ilmenee vanhoista piirustuksista. Kivet eivät pysy pystysuorassa kassassa. Suu-aukko olisi voinut olla suora vain, jos se olisi tehty betonista tai ladotuista kivistä. Mutaiseen pohjaan on upotettu tuoreesta haavasta tehty puupeti, jonka päälle on rakennettu kivillä täytetyt hirsiset silta-arkut. Kaikki edellä mainittu on ollut myös Kurjenlahden suojeluyhdistys ry:n tiedossa, joten tiekunnan tarkoittama sortumaolettama ei ole voinut tulla suojeluyhdistykselle yllätyksenä.

Samoin piirustuksista ilmenevä rakennustekniikka (heittokivet ja risupeti) osoittaa sen, millaiseksi sillan suuaukko on 1950-luvulla rakennettu. Vuoden 1979 piirustus osoittaa, että silta on tehty heittokivien päälle ja että suuaukko ei ole ollut pystysuora. Tämän perusteella on oletettavaa, että suuaukko on ollut tällainen jo 1950-luvulla. Pitäisi olla ladottuja kiviä, jotta rakennelma voisi olla pystysuora.

Tiekunnan ja suojeluyhdistyksen kesken on jo aiemmin puhuttu, että rumpuja on vaikea tehdä juuri sen vuoksi, että tällöin alla olevalta risupediltä niin sanotusti sortuisi selkäranka. Juuri tämän vuoksi tiekunta on vaatinut vakuuksia siltä, joka rumpujen asennustyöhön ryhtyy. Jos tiekunta ryhtyisi aluehallintoviraston päätöksen mukaisesti toimenpiteisiin eli ruoppaamaan ja poistamaan kiviä, niin todennäköisesti koko silta sortuisi. Tiekunnan käsityksen mukaan sillan alta voi korkeintaan ruopata hyvin vähän ja varovasti imuruoppauksella.

Asiassa on jäänyt epäselväksi, onko siltaa ylipäätään vuonna 1950 rakennettu luvan liitepiirustuksen mukaisesti. Kuten lupaan on kirjoitettu, on lupa myönnetty ilman katselmusta kirjallisessa menettelyssä. Mistään ei löydy merkintää siitä, onko rakennustyön jälkeen tarkistettu, miten silta on rakennettu. Suojeluyhdistys on itsekin vastauksessaan todennut, että Onalinsalmen sillan vedenpinnan alaista aukkoa ei välttämättä ole rakennettu siten, että se täyttäisi lääninhallituksen perusteena olevan liitepiirroksen ehdot.

Jos on näin, että silta on alun alkaen rakennettu lupaehtojen mukaisesti, muttei luvan liitepiirustuksen mukaisesti, eikä asiaan ole puututtu vuosikymmeniin, ei ole perustetta näin pitkän ajan jälkeen vaatia muutoksia yksin tiekunnan kustannuksella tehtäväksi. Varsinkaan, kun muutostyöt voivat vaarantaa koko sillan kestävyuden.

Vuonna 1979 on todettu, että silta täyttää lupaehdot. Kunta on tuolloin myöntänyt avustuksen sillan korjaukseen, joten kunta on tuolloin tutkinut, että lupaehdot ovat kunnossa. Tämä on asiakirjaselvityksin todennettavissa. Tie- ja vesirakennuspiiri ei ole muuttanut lupaehtoja, eikä myöskään ole todennut, että silta olisi luvanvastainen.

Yhdistys on puhunut vesioikeuden luvan tarpeesta. Huomionarvoista on, että vesioikeutta ei ole ollut vuonna 1950, kun lupa on annettu. Vuonna

1979, jolloin vesioikeus on ollut olemassa, on yksiselitteisesti todettu, ettei korjaustöistä aiheudu muutoksia vesistöön, joten vesioikeuden lupaa ei tarvita.

Silta on Mikkelin lääninhallituksen 1.7.1950 antaman luvan ja lupaehtojen mukainen, koska nyt väitetty luvanvastaisuus ei kuluneiden 68 vuoden aikana ole tullut esille, vaikka korjaustöitä on tehty ja avustuksia haettu ja myönnetty. Asiaan ei ole millään tavalla puututtu edes vuoden 1979 kunnostustyön yhteydessä. Vuoden 1979 piirustus osoittaa, millainen rakenne on ollut tuolloin (pohjalla heittokivet, mistä johtuen suuaukon malli ei ole suora) ja sillan rakenteet eivät ole voineet itseksensä muuttua, eikä niitä myöskään ole rakennustöiden yhteydessäkään muutettu.

Hämeen ELY-keskus on 11.8.2011 lausumassaan todennut, että tällä hetkellä silta vastaa Mikkelin lääninhallituksen 1.7.1950 päivättyä päätöstä. Näin ollen tarkasteltavaksi voi tulla ainoastaan tuon ajankohdan jälkeiset toimet, eli käytännössä vuosina 2014/2015 toteutettu peruskorjaus.

Sillan peruskorjaus on tehty syksyn 2014 ja talven 2015 aikana ELY-keskuksen rahoittamana ja hyväksymänä. Hämeen ELY-keskus on suorittanut paikalla tarkastuksen 8.5.2013, eli ennen töiden aloittamista ja todennut, ettei suunnitellusta korjaushankkeesta aiheudu vesilaisissa tarkoitettuja muutoksia, eikä aluehallintoviraston lupaa tarvita. Sillan suuaukkoa ei ole peruskorjauksen yhteydessä muutettu miltei osin. Peruskorjauksessa on uusittu pelkästään sillan kansi ja päällysmateriaalit. Tietä on levennetty ja tämän mahdollistamiseksi liuskoja jyrkennetty. Pengerrystyöt ovat vaikuttaneet vain sivusuuntaisesti, eikä sallittua 14 m:n leveyttä ole ylitetty. Nämä toimenpiteet eivät ole vaikuttaneet silta-aukon leveyteen. Uusi kansi on tuotu elementtinä vanhan rakenteen päälle. Peruskorjauksen eteneminen ilmenee todisteena olevasta valvonta- ja tarkastusasiakirjasta. Viimeisintä perusparannustyötä tarkasteltaessa asiassa ratkaisevaa on se, että vuosien 2014/2015 peruskorjauksessa ei ole puututtu millään tavalla veden virtauksen ja aukon kokoon. Näin ollen mitään muutosta virtausolosuhteisiin tai vesistöön vesilain 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettuina tavoitina ei ole tapahtunut. Peruskorjauksen jälkeisessä käyttöönottokatselmuksessa 19.12.2014 on ollut läsnä myös ELY-keskuksen edustaja ja tuolloin on todettu, että sillan korjaustyöt on tehty suunnitelmien mukaisesti. Silta on edelleen luvanmukainen.

Hallintopakon määräämiselle ei ole perusteita, koska ongelmanaiheuttajat ovat muualla kuin tiekunnan lain- ja luvanmukaisissa toimissa.

Todisteena oleva kartta osoittaa, että Kurjenlahti on pitkä (noin viisi kilometriä) ja erittäin kapea, eikä läpivirtausta ole. Kartasta on myös nähtävissä, että lahden rannoilla on paljon rakennuskantaa. Lisäksi metsien ojitusvesiä valuu Kurjenlahteen. Säännöllistä niittoa on suositeltu, mutta tähän Kurjenlahden asukkaat tai yhdistys ei ole ryhtynyt, ilmeisesti kustannussyistä. Kuten aluehallintoviraston samaa asiaa koskevassa ensimmäisessä päätöksessä on todettu, ovat Kurjenlahden ongelmat seurausta veden virtauksen ja vaihtuvuuden heikkenemisestä. Silta-aukon

syventämisellä ei saavutettaisi sellaista virtaustilavuuden lisääntymistä, jolla olisi asiassa merkitystä. Yhdistys ei ole kyennyt asian aikaisemmilla-kaan käsittelykierroksilla näyttämään toteen, että Kurjenlahden rehevöityminen olisi johtunut joko pelkästään tai edes suurelta osin Onalinsalmen sillasta tai sillan väitetyistä luvanvastaisuudesta. Kurjenlahden vapaa-ajan-asunnot on rakennettu myöhemmin kuin silta, eli vaatimuksen perusteina esitetyille kiinteistöjen arvonlaskulle ei voida asiassa antaa mitään painoarvoa.

Peruskorjauksen aikana Kurenlahden asukkaille annettiin mahdollisuus asentaa kustannuksellaan lisävirtausputket siltapenkereeseen vedenvirtauksen parantamiseksi, mutta asukkaat eivät tätä toteuttaneet. Lisäksi ELY-keskus on todennut, ettei tiekuntaa voi velvoittaa suorittamaan silta-aukon kohdalla kaivutyötä, joka vaarantaisi sekä penkereen että sillan rakenteita ja voisi tehdä sillasta jopa vaarallisen.

Kapea Kurjenlahti on osa Jääsjärveä. Keski-Suomen ELY-keskuksesta saadun tiedon mukaan Jääsjärven vedenkorkeutta on seurattu Hartolassa sijaitsevalla vedenkorkeuden havaintoasemalla vuodesta 1910 lähtien. Jos järven luusuassa ei ole tehty mitään vedenkorkeuteen vaikuttavia kunnostustoimenpiteitä, ei järven vedenpinnan laskulle ELY-keskuksen käsityksen mukaan ole muuta selitystä kuin luontaiset vedenpinnan vaihtelut. Tiedossa on, että Hartolassa Tainiovirran suun ruoppaus on yksi vedenkorkeuteen vaikuttanut tekijä. Tiekuunta ei mitenkään vähättele virtausaukon pienuudesta johtuvaa rehevöitymistä, vaan tiekuunta tuo rehellisesti ja asiallisesti esiin Kurjenlahden rehevöitymiseen oleellisesti vaikuttaneita muitakin syitä. Yhdistys ei voine kiistää näiden edellä mainittuun rehevöitymiseen vaikuttaneiden muiden syiden vaikutusta.

Ensimmäisessä siltaa koskevassa hallintopakkohakemuksessa yhdistys puhui patoumasta, jolla tarkoitettiin myöhemmissä käsittelyissä siltarakenteesta vierineitä kiviä esittäen tällä perusteella, että silta-aukko ei ole pystysuora. Tämä väitetty patouma on osa siltarakenteita, eikä sitä voida poistaa koko sillan siltarakenteita vaarantamatta. Tämä väitetty patouma on todennäköisesti syntynyt jo sillan rakennusvaiheessa aiemmin edellä esitetyin tavoin. Se, että tänä päivänä ei välttämättä saisi rakentaa siltaa 1950-luvun lupaehdoin, ei tarkoita sitä, että kaikki luvanmukaisesti rakennetut sillat pitäisi purkaa ja niiden tilalle rakentaa uudet.

Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto

Hämeen ELY-keskus on lausunnossaan todennut muun ohella, että Onalinsalmi sijaitsee Hartolan Rautavedessä, joka on ekologiselta tilaltaan hyvä. Rautavesi kuuluu Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalueeseen. Onalinsalmen yli kulkee luontaista vedenvaihtumista muuttanut tiepenger ja silta.

ELY-keskuksen käsitys Onalinsalmen sillan historiasta on, että 1960-luvulla tienpitäjä on esitellyt suunnitelmansa sillan uusimiseksi valvovalle viranomaiselle, Mikkelin maanviljelysinsinööripiirille, ja tämä on sen johdosta

antanut lausunnon. Harkinta on perustunut lausunnon antaneen virkamiehen asiantuntemukseen ja tuon ajan arvomaailmaan. Hänen on tai olisi tullut ottaa huomioon kaikki vuoden 1964 vesilain säädökset. Lausunto salli sillan uusimisen siltarumpuna tai siltarakenteena. Siinä ei ole määritelty voimassaoloaikaa, joten työ on saattanut hyvinkin viivästyä 1970-luvun puolelle. Siltaa ei korjattu vaihtamalla paikalle siltarumpu, vaan muuttamalla siltarakenteita merkittävästi alkuperäistä silta-aukkoa pienemmäksi.

Aukkolausunnossa on arvioitu, että siinä esitetty rummun pohjan perustamiskorko jättäisi riittävän vesisyvyyden myös mahdollisen tulevan järvenlaskun jälkeen. Sama vesisyvyys olisi silloin katsottu riittäväksi myös siltarakenteelle.

ELY-keskus on perehtynyt Onalinsalmen asiaan vuosina 2013–2017 ja johtopäätöksenä antanut suosituksen syventää sillan alustaa varovasti ruoppaamalla ja jos tämä ei riitä, haitankärsijälle on annettu ohje tehdä hallintopakkohakemus Etelä-Suomen aluehallintovirastolle. Asiassa on tämän jälkeen saatu lainvoimainen päätös Vaasan hallinto-oikeudesta.

Yhdistyksen nyt esittämät uudet perustelut osoittavat, että nykyisen sillan ero alkuperäiseen vesioikeuslain mukaiseen lupaan on nykykäsityksen mukaan merkittävä. Lisäksi Puttosen mittausraportti osoittaa, että järven pohja nykyisen sillan alla on vuoden 1964 aukkolausunnossa mainittua perustamiskorkeuttakin korkeammalla. Asiassa on siten esitetty uutta tietoa, joka ei ole ollut mukana asian edellisessä käsittelyssä ja se voidaan siksi ottaa uudelleen ratkaistavaksi.

Yhdistys on perustellut vaatimustaan ensisijaisesti sillä, että silta-aukon muuttaminen lisäisi virtaamia Kurjenlahden vedenlaatua suuresti parantavalla tavalla. Hämeen ELY-keskuksen käsityksen mukaan veden virtausta salmessa tulisi parantaa syventämällä sillan alustaa ja/tai asentamalla penkereeseen uusia virtausaukkoja kompensoimaan 1960–1970-luvuilla muutetun siltarakenteen aiheuttamaa virtauksen merkittävää pienenemistä. Vähintään silta-aukon pohja tulisi syventää Mikkeliin maanviljelyspiirin vuonna 1964 antaman siltalausunnon mukaiseen, siltarummulle määriteltyyn korkoon. Jos se ei ole teknisesti mahdollista rikkomatta sillan rakenteita, tulisi silta uusia kokonaan ja tarvittavien aukkojen koko ratkaista uudessa lupakäsittelyssä.

Virtauksen tehostaminen eri keinoin kapeassa salmessa auttaisi ehkäisemään ainakin salmen lähialueen rehevöitymistä Kurjenlahdessa; koko vesistöön Onalinsalmissa tehtävillä virtauksenparantamistoimilla ei ole suurta merkitystä.

Hartolan ympäristönsuojeluviranomaisen lausunto

Hartolan ympäristönsuojeluviranomainen on ilmoittanut, että se ei anna asiassa lausuntoa.

Yhdistyksen vastaselitys

Yhdistyksen hallintopakohakemus on perusteltu. Asiassa ei ole tarpeen järjestää katselmusta. Katselmusta tarkoituksenmukaisempi vaihtoehto olisi, että aluehallintovirasto pyytäisi hallintolain (434/2003) 40 §:n nojalla Vaasan hallinto-oikeudelta virka-apua molempien asianosaisten nimeämien todistajien suulliseksi kuulemiseksi eritoten, kun tiekuntakin näyttäisi sitä haluavan. Jos todistajien kuuleminen järjestyy, yhdistys on nimenyt tässä vaiheessa todistajiksi diplomi-insinööri Veikko Heinon, filosofian tohtori Essi Havulan ja yrittäjä Raimo Tauriaisen. Todistajien todistustemat ja yhteystiedot on kirjattu vastineen loppuun.

Tiekunnan vastine on painottunut kolmeen pääväitteeseen: ensinnäkin, että Onalinsalmen siltaa ei olisi alun perinkään rakennettu vesitalousluvan liitepiirroksen mukaiseksi ja toiseksi, että siltarakenteet olisivat osin jo rakennusvaiheessa sortuneet.

Ensimmäiseen ja toiseen väitteeseen on vastattu, että silta on vesitalousluvan mukaisesti rakennettu, eikä se ole rakennusvaiheessa sortunut. Vuoden 1964 aukkolausunnossa on todettu pystysuorat hirsiarkkuseinät ja uoman pohjan korkeus +89,50 m.

Vaikka vuonna 1950 tapahtuneesta rakentamisesta ei löydy mitään tarkastuspöytäkirjaa, se ei osoita, että siltaa ei olisi rakennettu lupapäätöksen liitepiirustuksen mukaan. Liitepiirustus oli sillalle myönnetyn vesitalousluvan osana sen ehto. Vuoden 1964 aukkolausunto tukee voimakkaasti sitä käsitystä, että silta on rakennettu alkuperäispiirustuksen (12.4.1950) mukaisesti, eikä mitään sillan sortumaa ollut tapahtunut ainakaan 11.8.1964 mennessä. Lääninhallituksen lupapäätöksen mukaiset mitat näkyvät vain liitepiirrokselta. Liitepiirroksen mittojen, eli lupaehtojen, noudattamatta jättäminen olisi jo lähtökohtaisesti vesilain rikkomus, eikä luvan vastaisiin rakenteisiin voi siten tämän asian yhteydessä tehokkaasti vedota.

Tie- ja vesirakennuspiiri on todennut, että sillan kannen peruskorjausrakentaminen on tapahtunut vuoden 1979 piirustuksen mukaisesti. Tuossa piirustuksessa on kuvattu kuitenkin aivan eri silta kuin se, joka on vuoden 1950 alkuperäisessä hirsiarkkuisessa piirustuksessa. Vuoden 1979 piirustuksessa näkyy betoninen maatuki, mutta sekin vain maanpäälliseltä osaltaan. Tästä betonisesta maatuesta täytyy olla olemassa myös koko rakennetta (siis myös maanalaista osaa) esittävä piirustus, jota tiekunta ei lukuisista pyynnöistä huolimatta ole esittänyt. Syy siihen on helposti pääteltävissä: rakenteita muuttaneelle rakentamiselle ei ole koskaan haettu lupaviranomaisen vesitalouslupaa, koska sitä ei olisi myönnetty. Tiekunnan tulisi vihdoin esittää nämä suunnitelmat ja piirustukset.

Kolmanneksi tiekunta on esittänyt, että tieviranomaisen lausunto sillan kunnostuksen jälkeen vuodelta 1979 osoittaa, että silta on luvanmukainen. Tieviranomaisen (tie- ja rakennuspiiri) ei kuitenkaan ole vesilain mukainen

lupaviranomainen, eikä se siten ole voinut lausua sillan luvanmukaisuudesta vesilain kannalta merkityksellisellä tavalla.

Tainionvirran ja Jääsjärven mahdollisilla muutoksilla ei ole mitään tekemistä Onalinsalmen sillan laittoman nykytilan kanssa. Mikäli vedenpinnan korkeudet ovat muuttuneet Tainionvirran ruoppausten takia, on vedenpinta alentunut. Tällöin Onalinsalmen sillan virtausaukon tämän asian yhteydessä esitetyissä uusissa selvityksissä laskettu prosentuaalinen pieneneminen on aina vain sitä suurempi, mitä alempana vedenpinta on. Myös uuden ja vanhan sillan poikkileikkauksien erot on laskettu samoilla vedenpinnan korkeuksilla. Siten väite, että uusien selvitysten prosentit eivät pidä paikkaansa, on väärä. Jos muutoksia vedenpinnan laskun takia olisi taas tapahtunut, laskelmien muutosprosentit olisivat vielä suuremmat.

Kurjenlahden rehevöityminen johtuu monesta eri syystä. Niistä suurin on Onalinsalmen sillan silta-aukon luvanvastaiseksi saatettu koko ja silta-aukon pienuudesta seurannut virtaaman vähäisyys. Maatalous Kurjenlahden alueella on jo pitkään ollut vähäistä. Kuhaa on istutettu lahteen, mutta kuhasaaliit ovat olleet lähes olemattomat. Yhdistys ei varojen vähäisyyden vuoksi ole voinut teettää koko Kurjenlahdella niittoa, mutta yhdistyksen kehotuksesta jäsenistö on tehnyt niittoa omilla rannoillaan.

Rannanomistajat eivät myöskään ole voineet asentaa rumpuputkia siltaan, koska tiekunta vuosikokouksessaan (20.3.2015) nimenomaisesti päätti vastustaa rumpuputkien asentamista. Tiekunta on unohtanut tahallaan sen, että rummut voidaan tehdä penkereeseen niin etäälle sillasta, että ne eivät häiritse sillan rakenteita lainkaan.

Lisäksi, päinvastoin kuin tiekunta on väittänyt, on sillan alla niin matala vesi, että se jäätyy talvisin pohjaan asti. Tästä on esitetty sekä Päijät-Hämeen kalatalouskeskuksen että Kurjenlahden rannanomistajien näkemykset.

Vuosina 2014 ja 2015 tehdyt sillan kannen korjaustyöt, joihin ei tarvittu vesitalouslupaa, eivät mitenkään liity nyt käsillä olevaan hallintopakkoasiaan.

Tiekunnan lisälausuma

Tiekunnan hoitokunnan puheenjohtaja ja hoitokunnan jäsen kävivät vastikään syyskuussa 2022 kaikuluotaamassa syvyyksiä sillan alapuolisilla vesillä ja totesivat, että esimerkiksi kansalaisen karttapaikan syvyyssäyrät ovat täysin paikkaansa pitäviä. Kurjenlahti on luonnostaan varsin matala: pääosin syvyys on alle kaksi metriä vielä sillasta 2,5 km pohjoiseenkin päin ja sillalle tultaessa syvyys oli nykyveden korkeudella alle 1,5 m yli 100 m:n matkalla. Yhdistyksen hakemuksen liitteenä esittämien uusien selvitysten laskelmat, jotka perustuvat siihen, että silta-aukon kohdalla vedensyvyys olisi kolme metriä, vaikuttavat tämän perusteella varsin oudoilta ja epäuskottavilta. Ovatko laskelmien tekijät käyneet mittaamassa syvyyden itse vai, kuten todennäköisemmältä vaikuttaa, ovatko yhdistyksen edustajat

antaneet luvut laskelmien laatijoille. Lisäksi on huomioitava, että laskelmien tekijät ovat kukin saaneet erilaisia tuloksia.

Näissä uusissa laskelmissa on tiekunnan käsityksen mukaan käytetty pohjan korkeutta määritettäessä korkeuskoordinaatistoa N_{43} tai NT, jotka olivat käytössä 1950-luvulla. Tosiasia kuitenkin on, että vedenkorkeuksia huomioidessa käytetään N_{60} -järjestelmää, mikä tarkoittaa, että jätetään huomiomatta luonnollinen maan nouseminen eli noin 5 mm, mikä tekee 0,35 m 70 vuoden aikana (1950-luvulta 2020-luvulle). Näin ollen esitetyt uudet laskelmat ovat väärin johdettuja.

Vielä yhdistys on väittänyt, että maanviljelyksen vaikutus on pienentynyt alueella. Karttatietojen mukaan alueella on kuitenkin ihan yhtä paljon käytössä olevia peltoja nykyisin kuin on ollut 1950-luvulla ja tässä yhteydessä on myös huomioitava, että ravinteita käytetään nykyään enemmän kuin 1950-luvulla. Myös lisääntyneellä metsäojituksella on vaikutuksensa vesistöihin. Varmastikin umpeen kasvamista on voinut hiukan tapahtua, mutta näin on tapahtunut myös sillan alapuolisille osille.

Katselmus olisi syytä järjestää jo muun muassa veden tosiasiallisen syvyyden todentamiseksi. Kaikuluotauksessa on edellä mainittujen syvyyksien lisäksi voitu havaita, että virtaus silta-aukossa on sen verran voimakasta, että aivan sillan tuntumaan tultaessa on pohjaan kulunut mutakerrokseen lähes metrin syvyinen uoma. Kaikki nämä asiat voitaisiin katselmuksella todeta, kun katselmus suoritetaan veneillä ja kaikuluotaimin. Päätöstä ei tule perustaa laskelmiin, joiden lähtökohdatietojen oikeellisuutta ei ole voitu todentaa, vaan päinvastoin niiden oikeellisuudesta on varteenotettava epäily. Katselmuksessa voidaan myös todeta se tosiasia, että sillan kansi-remontti ei ole voinut vaikuttaa silta-aukon virtaamaan millään tavoin. Vuoden 1950 lupapäätöksestä tiekunnan jäsenet eivät voi ottaa vastuuta.

Hakemus tulee perusteettomana hylätä, koska korkein hallinto-oikeus on antanut 8.1.2020 päätöksen tässä ihan samassa asiassa. Yhdistys ei ole esittänyt asiassa mitään sellaista, mikä antaisi aiheutta arvioida asiaa toisin.

Yhdistyksen vastine

Yhdistyksen esittämien selvitysten syvyysluvut perustuvat eri virkamiesten virkavastuulla tekemiin mittauksiin ja alan ammatinharjoittajayhtiön nykytekniikan mukaisilla laitteilla tekemiin mittauksiin. Tiekuunnan lisälausumassa ei ole esitetty sellaista, joka osoittaisi yhdistyksen asiassa esittämät väitteet perusteettomiksi.

Vastineen liitteenä on toimitettu muun ohella 19.5.2016 päivätty luotauspisteasiakirja. Yhdistyksen mukaan asiakirja osoittaa, että uoman syvyys keskellä silta-aukkoa on mittaushetkellä ollut noin 1,5 m, mutta syvyys tippuu noin kolmeen metriin nopeasti silta-aukon molemmilla puolilla.

MERKINTÄ

Aluehallintovirastolla on asiaa käsitellessään ollut käytössä asiassa aiemmin annetut hallintopakkopäätökset 19.4.2016 nro 78/2016/2 ja 29.8.2017 nro 183/2017/2 asiakirjoineen (dnrot ESAVI/9388/2015 ja ESAVI/7601/2016) sekä Vaasan hallinto-oikeuden päätös 19.2.2019 nro 19/0028/2 ja korkeimman hallinto-oikeuden päätökset 8.1.2020 taltionumero 15 ja 10.11.2021 taltionumero 440/21.

ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU

Käsittelyratkaisut

Aluehallintoviraston hylkää Onalinsalmen yksityistien tiekunnan vaatimuksen katselmuksen järjestämisestä.

Aluehallintovirasto hylkää Kurjenlahden suojeluyhdistys ry:n pyynnön todistajien kuulemisesta.

Pääasiaratkaisu

Päävelvoite ja uhka

- 1) Aluehallintovirasto määrää Onalinsalmen yksityistien tiekunnan laatimaan suunnitelman 1–2 uuden virtausaukon sijoittamiseksi Onalinsalmen sillan penkereisiin riittävän virtaaman turvaamiseksi Kurjenlahteen. Keskivedenkorkeudella lisävirtausaukon tai -aukkojen virtausuuntaa vastaan kohtisuorassa tasossa olevan vesipoikkileikkauksen ja olemassa olevan silta-aukon vastaavan vesipoikkileikkauksen pinta-alojen summan tulee olla vähintään yhtä suuri kuin Mikkelin lääninhallituksen päätöksen 12.4.1950 päivätyn liitepiirustuksen silta-aukon vastaava vesipoikkileikkauksen pinta-ala.

Suunnitelma on toimitettava kolmen kuukauden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueelle.

- 2) Aluehallintovirasto määrää Onalinsalmen yksityistien tiekunnan rakentamaan Onalinsalmen sillan penkereisiin edellä kohdassa 1) laadittujen suunnitelmien mukaisen virtausaukon tai -aukot kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun kohdassa 1) mainittu suunnitelma on toimitettu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Aluehallintovirasto asettaa päävelvoitteen täyttämiseksi Onalinsalmen yksityistien tiekunnalle 5 000 euron sakon uhan.

Uhkasakon tuomitseminen

Mikäli päävelvoitteen kohtia 1 tai 2 ei ole noudatettu asetettuihin määräpäiviin mennessä, aluehallintovirasto päättää uhkasakon tuomitsemisesta uhkasakkolain (1113/1990) 10 §:n perusteella eri hakemuksesta.

Ohjaus

Virtausaukon tai -aukkojen rakentaminen on toteutettava Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen hyväksymällä tavalla.

Perustelut

Käsittelyratkaisut

Katselmus

Hallintolain 38 §:n 1 momentin mukaan viranomainen voi toimittaa katselmuksen, jos se on tarpeen asian selvittämiseksi.

Asiassa on esitetty kirjallista selvitystä ja valokuvia sekä piirustuksia sillasta. Aluehallintovirasto katsoo, että katselmuksella ei olisi saatavissa sellaista asian ratkaisemisen kannalta merkityksellistä lisäselvitystä, joka ei ilmenisi edellä mainituista asiakirjoista. Katselmuksen järjestäminen ei siten ole tarpeen asian selvittämiseksi. Vaatimus katselmuksen toimittamisesta on näin ollen hylätty.

Todistajien kuuleminen

Hallintolain 40 §:n 1 momentin mukaan erityisestä syystä hallintoasiassa voidaan kuulla todistajaa vakuutuksen nojalla sekä suullisesti asianosaista.

Aluehallintovirasto katsoo, että asiassa esitettyjä tosiseikkoja koskeva näyttö sisältyy riittävässä määrin kirjalliseen selvitykseen, eikä asiassa siten ole käsillä erityisiä syitä kuulla todistajia suullisesti.

Pääasia

Sovelletut oikeusohjeet

Vesilain (587/2011) 14 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan, jos joku rikkoo vesilakia taikka sen nojalla annettua säännöstä tai määräystä, lupaviranomainen voi

- 1) kieltää häntä jatkamasta tai toistamasta säännöksen tai määräyksen vastaista menettelyä,
- 2) määrätä hänet täyttämään velvollisuutensa
- 3) määrätä hänet oikaisemaan sen, mitä säännösten tai määräysten vastaisesti on tehty.

Vesilain 14 luvun 8 §:n mukaan viranomaisen on tehostettava, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta, 4 tai 6 §:n nojalla antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella tai toiminta keskeytetään. Jollei vesilaista muuta johdu, uhkasakkoa, teettämisuuhkaa ja keskeyttämisuuhkaa koskevaan asiaan sovelletaan, mitä uhkasakkolaissa säädetään.

Vesilain (587/2011) 19 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan tässä laissa tarkoitettuun hankkeeseen tai toimenpiteeseen, jonka täytäntöönpano on laillisesti aloitettu ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä ja määräyksiä, jollei tässä luvussa muuta säädetä.

Saman pykälän 2 momentin mukaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta tässä laissa tarkoitettua hanketta tai toimenpidettä koskevaa lupaa on noudatettava. Hankkeen ja toimenpiteen toteuttamiseen sekä luvan tarkistamiseen sovelletaan, mitä luvussa määrätään, sekä ennen uuden vesilain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä ja määräyksiä, jollei tässä luvussa muuta säädetä. Hankkeen ja toimenpiteen kunnossapitoon ja poistamiseen sovelletaan, mitä 2 luvun 9 §:ssä säädetään.

Vesilain (587/2011) 19 luvun 6 §:n mukaan lain 14 luvun säännöksiä valvonnasta ja hallintopakosta sovelletaan myös niihin vesitaloushankkeisiin, joille on myönnetty lupa tai oikeus tai jotka on aloitettu ennen vesilain voimaantuloa.

Vesioikeuslain (31/1902) 1 luvun 2 §:n mukaan älköön kukaan niin vetäkö omalle puolellensa tai johtako vesistöä vettä, älköönkä siihen niin rakentako tahi muutoinkaan ryhtykö sellaiseen toimeen, että vesistön syvyyden tahi aseman taikka sen vedenkorkeuden muuttumisesta toisen vesialueelle taikka kalastukselle, maalle tai muulle omaisuudelle tulee haittaa, taikka että valtaväylä siitä huonontuu tahi että kulku- ja lauttausväylällä muuten hankaluutta syntyy.

Vesioikeuslain (31/1902) 1 luvun 20 §:n 2 momentin mukaan, jos sillan tai muun rakennuksen tekemisen vesistöön voidaan peljätä vaikuttavan vedennousua tahi sillan tekevän lauttaukselle melkoista haittaa, taikka jos aiotaan rakentaa silta yli vesiväylän, missä on suurempi keskuusliike, on niinkään lupa haettava sellaiseen rakennukseen.

Sovellettavasta vesilainsäädännöstä

Hallintopakkohakemuksessa tarkoitettu silta on rakennettu 1950-luvulla, eli ennen uuden vesilain (587/2011) voimaantuloa. Vesilain (587/2011) 19 luvun 4 §:n 1 ja 2 momentit ja 6 § huomioon ottaen siltahankkeeseen on siten sovellettava tuolloin voimassa ollutta vesioikeuslakia, mutta mahdolliset velvoitteet vesilain vastaisista toimista määrätään uuden vesilain hallintopakkosäädännösten mukaisesti.

Asiassa saatu selvitys

Kurjenlahti on noin kuusi kilometriä pitkä kapea lahti Hartolan kunnassa, Jääsjärven pohjoispuolella. Kurjenlahdessa ei ole läpivirtausta. Karttatarkastelun perusteella lahti on Onalinsalmen kohdalla noin 75 m leveä. Onalinsalmen silta on noin kahdeksan metriä pitkä ja sillalle johtavien pengerteiden yhteenlaskettu pituus on karttatarkastelun perusteella noin 50–60 m.

Mikkelin lääninhallitus on 1.7.1950 antamallaan päätöksellä (No D. 1841, 1152/D 79/50) vesioikeuslain nojalla myöntänyt Aarne Lepistölle luvan hakemukseen liitetyn suunnitelman mukaan rakentaa silta Hartolan pitäjän Kirkkolan kylässä olevaan Onalinsalmeen. Lupaehdoissa on todettu muun muassa, että silta-aukon tulee olla vähintään seitsemän metrin levyinen, sillan kannattajien alareunan tulee olla kaksi metriä keskitulvaveden korkeutta ylempänä, uittoa tulee voida harjoittaa esteettömästi ja siltatyön päätyttyä kaikenlaiset rakennusjätteet tulee tarkoin poistaa vesistöstä.

Hakemukseen liitetyn piirustuksen mukaan sillan aukko on pystysuora pohjaan saakka. Silta on perustettu noin kahdeksan metrin vahvuiselle löyhälle maaperälle. Silta on rakennettu puupedille, jonka päälle on rakennettu maatuiksi kivillä täytetyt hirsiset silta-arkut. Pohjan korkeus on lääninhallituksen päätöksen liitepiirustuksen mukaan ollut korkeudella noin +89,90 m, keskiylivesi korkeudella +92,43 m ja keskialivesi korkeudella +91,66 m. Keskiyliveden aikaan vesisyvyys on ollut noin 2,5 m ja keskialiveden aikaan noin 1,8 m. Piirustuksessa ei ole mainittu käytettyä korkeusjärjestelmää.

Sillasta on olemassa vuodelta 1964 Mikkelin maanviljelysinsinööripiirin virkamiehen laatima aukkolausunto. Aukkolausunto laadittiin kaavailun asenteelle jäänyttä sillan kunnostushanketta varten. Suunnitelmissa oli muuttaa silta rumpusillaksi. Lausunnon mukaan sillan maatukina ovat edelleen olleet alkuperäiset hirsiarikut. Lausunnon mukaan sallittu padotus ylivirtaamalla on 0,02 m, joten tarvittavaksi vesipoikkileikkaukseksi on saatu 1,43 m². Rumpuputki voidaan asentaa esimerkiksi korkeuteen +90,40 m. Edelleen lausunnon mukaan vesiliikenne ja mahdollinen silta määrännevät aukon kuitenkin huomattavasti suuremmaksi kuin vesimäärä edellyttäisi.

Sillan kansi on uusittu vuonna 1979. Keski-Suomen tie- ja vesirakennuspiiri on 26.7.1979 todennut siltasuunnitelmasta, että sillan kansi uusitaan vanhoille maatuille niin, että nykyinen silta-aukko ei pienene. Lisäksi on todettu, että olosuhteita ei vesistön osalta muuteta, joten vesioikeuden lupaa ei tarvita. Sillan piirustuksissa vuodelta 1979 näkyy pohjaan nähden loiva kiviheitoke sekä "vahvaksi todettu betoninen maatuki". Vapaa-aukon leveydeksi on piirroksessa merkitty 7 400 mm.

Siitä, milloin hirsiarikut on vaihdettu betonirakenteeseen, ei asiakirjoissa ole tietoa.

Vuonna 2014 sillan kansi uusittiin jälleen ja penkereitä korjattiin. Onalinsalmen yksityistien tiekunta pyysi tuolloin Hämeen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksesta (ELY-keskus) lausunnon hankkeen luvanvaraisuudesta. ELY-keskus on lausunnossaan 10.6.2013 todennut muun ohella, että ELY-keskus on 8.5.2013 suorittanut paikalla tarkastuksen, jossa tutustuttiin suunniteltuun toimenpiteeseen. ELY-keskus on lausunnossaan katsonut, että ilmoitetusta hankkeesta ei ennalta arvioituna aiheudu vesilain 3 luvun 2 §:ssä mainittuja muutoksia, eikä Etelä-Suomen aluehallintoviraston lupaa siten tarvita. Työn suorittamisessa on kuitenkin huomioitava, että sillan vaapaata aukkoa ei pienennetä ja penkereen keskivedenkorkeuden mukaista rantaviivaa ei muuteta. Tiepenkereen luiskien jyrkkyyttä voidaan muuttaa rakenteen vahvistamiseksi ja mikäli nykyiset rakenteet mahdollistavat, myös sillan kannen pienimuotoinen leventäminen on mahdollista. Mikäli tukimuurit sallivat, vesiuomaa tulisi pyrkiä syventämään veneliikenteen helpottamiseksi vähävetisinä aikoina.

Onalinsalmen rannanomistajat ovat vuonna 2014 esittäneet Kurjenlahden virtauksen parantamiseksi rumpuputkien asentamista sillan penkereisiin. Insinööritoimisto Geo-Control Oy on tehnyt elokuussa 2014 sillan läheisyydessä pohjatutkimuksia. Sillan molemmin puolin oli tuolloin tarkoitus tehdä halkaisijaltaan 1 600 mm:n teräsputkesta rummut virtauksen lisäämiseksi. Pohjatutkimusraportin mukaan teräsputket voidaan perustaa yhden metrin paksuisen louhearinan varaan ja ympärystyään käyttäen soraa. Putket on raportin mukaan suunniteltu asennettavaksi siten, että putken yläreuna asettuu mitatun keskivedenkorkeuden tasoon. Raportin mukaan viimeistään rakentamisen yhteydessä on tarkistettava keskivedenkorkeus ja muutettava asennustasoa vastaavasti. Tiekunta päätti 20.3.2015 pidetyssä kokouksessaan, että rumpuja ei asenneta penkereisiin.

Hartolan kunnan ympäristönsuojelutarkastaja on 5.10.2015 mitannut vesisyvyyskuksia sillan luona. Syvyyskuksia on mitattu sillan kannen reunojen kohdalta molemmin puolin siltaa sekä sillan aukon edestä kohdasta, joka oli tiepenkereen vesirajan kanssa samassa linjassa. Raportin liitteenä on havainnekuva mittauspisteistä. Syvyydet olivat sillan kannen reunojen kohdalla sillan eteläpuolella a) 0,45 m, b) 0,75 m ja c) 0,65 m. Syvyydet olivat sillan kannen reunojen kohdalla sillan pohjoispuolella a) 0,75 m, b) 0,95 m ja c) 0,70 m. Aukon edessä syvyydet olivat sillan eteläpuolella 1,95 m ja pohjoispuolella 2,25 m. Mittauspäivänä vedenkorkeus Jääsjärven aseteikolla on ollut $N_{60}+92,03$ m ja sillan virtausaukosta virtaavan veden virtausleveys on ollut noin 5,7 m.

Maanmittauspalvelu Puttonen Oy on Kurjenlahden suojeluyhdistys ry:n toimeksiannosta suorittanut silta-aukon alla olevan uomaosuuden profiilin mittauksen 2.11.2016. Profiilikuvan mukaan uoman pohja on sillan alla V-muotoinen siten, että syvin kohta on korkeudella $N_{60}+91,49$ m.

Asiassa esitettyjen Pertti Heron laskelmien mukaan silta-aukon vesipoikkileikkaus on keskialiveden aikaan noin $0,40 \text{ m}^2$, keskiveden aikaan noin $2,78 \text{ m}^2$ ja keskiyliveden aikaan noin $4,33 \text{ m}^2$. Edelleen Heron laskelmien mukaan sillan vesipoikkileikkaus tulisi olla keskialiveden aikaan noin

14,45 m², keskiveden aikaan noin 18,17 m² ja keskiyliveden aikaan noin 19,84 m², mikäli silta ja uoma olisivat edelleen lupapäätöksessä kuvattun mukaisia. Veikko Heinon laskelmissa erot ovat hieman pienemmät, koska laskelmat perustuvat eri mittauksiin.

Johtopäätös

Asiassa on kysymyksessä Kurjenlahden suojeluyhdistys ry:n kolmas hallintopakkohakemus, jossa yhdistys on esittänyt kolme uutta selvitystä.

Aluehallintoviraston edellisestä hallintopakkopäätöksestä tehdystä valituksesta antamassaan päätöksessä Vaasan hallinto-oikeus on todennut johtopäätöksensä, että sillan nykyinen, vähintään noin 4 m²:n vesipoikkileikkaus on veden virtauksen kannalta riittävä, kun otetaan huomioon, että vuonna 1964 annetussa aukkolausunnossa riittäväksi vesipoikkileikkaukseksi on arvioitu 1,43 m². Näin ollen silta-aukko ei padota vettä. Hallinto-oikeuden mukaan, vaikka silta ei täysin vastakaan vuoden 1950 lupapäätöksen perusteena olevan liitepiirustuksen rakenteita, kokonaisharkinnassa siltaa ei kuitenkaan erityisesti virtausaukon riittävyys huomioon ottaen ole pidettävä rakenteeltaan lupapäätöksen tai vesioikeuslain säännösten vastaisena.

Yhdistyksen nyt uutena selvityksenä esittämä Maanmittaus Puttonen Oy:n raportti vuodelta 2016 osoittaa, että silta-aukon pohjan muoto ei ole suora-kaide, vaan se on V:n muotoinen. Raportin mukaan pohja on sillan alla syvimmillään korkeudella N₆₀+91,49 m. Sillan alla uoman pohja on siis varsin erilainen kuin vuoden 1950 lupapäätöksessä liitteineen on kuvattu ja se on myös huomattavasti korkeammalla kuin vuoden 1964 aukkolausunnossa mainittu mahdollisen siltarummun perustamiskorkeus.

Yhdistys on lisäksi toimittanut uusina selvityksinä kahden asiantuntijan lausunnot, jotka sisältävät laskelmat siitä, minkälainen aukon vesipoikkileikkaus on tänä päivänä eri vedenkorkeuksilla. Heron laskelmat perustuvat Maanmittaus Puttonen Oy:n mittaustuloksiin ja ne osoittavat, että vesipoikkileikkaus on kaikilla vedenkorkeuksilla huomattavasti pienempi kuin mitä sen lupapäätöksen mukaan pitäisi olla.

Asiassa on näiden uusien selvitysten nojalla arvioitava, voidaanko edelleen katsoa, että uoman vesipoikkileikkaus silta-aukon kohdalla on sillä tavoin riittävä, että siltaa ei ole pidettävä rakenteeltaan lupapäätöksen tai vesioikeuslain säännösten vastaisena.

Mikkelin maanviljelysinööripiirin aukkolausunto on laadittu vuonna 1964. Kysymyksessä on silloisen valvojan viranomaisen lausunto sillan kunnostushanketta varten. Lausunnon mukaan silta-aukon riittävä vesipoikkileikkaus keskiyliveden aikaan olisi 1,43 m². Aluehallintovirasto katsoo, kuten ELY-keskus, että lausunto heijastelee noin 60 vuoden takaista arvomaailmaa. Lausunnon lisäksi asian arvioinnissa tulee siten antaa oikeasuhtainen painoarvo myös merkittävästi luvamukaisesta pienentyneen silta-

aukon vesipoikkileikkauksen todennäköisille vaikutuksille Kurjenlahden vesistöolosuhteisiin ja vesistön tilaan nykypäivänä.

Aluehallintovirasto toteaa, että koska järven pohja on varsin paljon korkeammalla sillan alla kuin sillan etelä- ja pohjoispuolella ja vesipoikkileikkaus etenkin alivedenkorkeudella on siten varsin pieni, on Kurjenlahdessa tapahtuva virtaus muuttunut siitä, mitä se olisi, jos silta olisi lupapäätöksen mukainen. Virtaus on pääasiassa pintavirtausta, ja pohjavirtaus on pohjan korkeuden vuoksi jäänyt lähes kokonaan pois.

Pohjavirtauksen puuttuminen voi aluehallintoviraston näkemyksen mukaan olla yksi syy Kurjenlahdessa vuosien saatossa tapahtuneeseen rehevöitymiskehitykseen ja vesikasvillisuuden lisääntymiseen ainakin sillan läheisyydessä. Lisäksi saadun selvityksen perusteella silta-aukko nykyisenkaltaisena on voinut vaikuttaa negatiivisesti myös Kurjenlahden kalakantoihin.

Aluehallintovirasto katsoo siten uusien selvitysten perusteella, että nykyinen Onalinsalmen silta eroaa merkittävällä tavalla vuoden 1950 vesitalousluvassa ja sen liitepiirustuksessa määritellystä sillasta. Silta on lupapäätöksen vastainen. Aluehallintovirasto katsoo, silta-aukon pohjan muoto ja vesipoikkileikkauksen pienentynyt pinta-ala huomioon ottaen, että silta nykyisellään myös estää pohjavirtaaman lahdesa ja tämä on aiheuttanut edellä kuvatulla tavalla haittaa järven virkistyskäytölle ja vesiluonnolle. Silta on näin ollen myös vesioikeuslain 1 luvun 2 §:n vastainen. Edellytykset hallintopakkohakemuksen hyväksymiselle ovat siten olemassa.

Yhdistys on vaatinut, että silta-aukko palautetaan vuoden 1950 lupapäätöksen mukaiseksi, tai vaihtoehtoisesti, että sillan penkereisiin rakennetaan lisävirtausaukko tai -aukkoja.

Asiassa saadun selvityksen mukaan uoman pohjaa silta-aukon kohdalla ei voi ruopata, koska se aiheuttaisi sillan sortumisvaaran. Lisäksi sillan rakenteita on vuosien saatossa muutettu, eikä silta-aukko ole tänä päivänä suorakaiteen muotoinen. Silta-aukkoa ei siten ole mahdollista, vaarantamatta sillan perustuksia, ruoppaustoimin palauttaa vastaamaan mitoitetaan vuoden 1950 lupapäätöstä.

Asiassa saadun selvityksen perusteella siltarummun tai -rumpujen asentaminen sillan penkereisiin, joista kumpikin karttatarkastelun perusteella on noin 25 m pitkä, ei ole mahdotonta. Siltarummun tai -rumpujen asentamisella lahden virtaamaa voidaan lisätä ja siten poistaa merkittävästi pienentyneen silta-aukon haittavaikutuksia. Näin ollen aluehallintovirasto on, yhdistyksen vaihtoehtoisen vaatimuksen hyväksyen, velvoittanut Onalinsalmen yksityistien tiekunnan rakentamaan Onalinsalmen sillan tiepenkereeseen lisävirtausaukon tai -aukot molemmin puolin siltaa edeltä ratkaisuosista ilmenevällä tavalla.

SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Hallintolain (434/2003) 38 § 1 mom ja 40 § 1 mom
Vesilain (587/2011) 14 luvun 4 ja 8 §, 19 luvun 4 § 1 ja 2 mom ja 6 §
Vesioikeuslain (31/1902) 1 luvun 2 ja 20 §
Ulkasakkolain (1113/1990) 1, 6, 7 ja 8 §

KÄSITTELYMAKSU

Maksutta

Haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireille pannun asian käsittelystä ei vesilain 18 luvun 12 §:n nojalla peritä maksua.

TIEDOTTAMINEN

Päätös saantitodistuksella

Kurjenlahden suojeluyhdistys ry
Onalinsalmen yksityistien tiekunta

Päätös sähköisesti

Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ympäristö ja luonnonva-
rat -vastuualue
Hartolan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen
Suomen ympäristökeskus

MUUTOKSENHAKU

Päätökseen saa hakea muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta valittamalla.

LIITE

Valitusosoitus

ASIAN KÄSITTELIJÄT

Asian on ratkaissut ympäristöneuvos Päivi Jaara ja esitellyt ympäristölaki-
mies Ilona Leinonen.

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti. Merkintä sähköisestä hyväksymisestä
on asiakirjan viimeisellä sivulla.

Lisätietoja asiasta antaa esittelijä: puh. 0295 016 117, ilona.leino-
nen@avi.fi

VALITUSOSOITUS

Tähän aluehallintoviraston päätökseen tai siitä perittävään maksuun voi hakea muutosta kirjallisella valituksella. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Asian käsittelystä hallinto-oikeudessa voidaan periä oikeudenkäyntimaksu siten kuin tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) ja oikeusministeriön asetuksessa tuomioistuinmaksulain 2 §:ssä säädettyjen maksujen tarkistamisesta (1122/2021) säädetään. Maksun suuruus on 270 euroa. Tuomioistuinmaksulaissa on erikseen säädetty tapauksista, joissa maksua ei peritä. Tarkempia tietoja maksuista saa hallinto-oikeudesta.

Toimi näin

Jos haet muutosta aluehallintoviraston päätökseen, tee kirjallinen valitus Vaasan hallinto-oikeuteen.

Tee valitus **viimeistään 30 päivän kuluessa** siitä, kun aluehallintoviraston päätös on saatu tiedoksi.

- Kun määräaika lasketaan, sitä päivää, kun päätös on saatu tiedoksi, ei oteta lukuun.
- Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto, juhannusaatto tai arkilauantai, määräaika päättyy ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.
- Jos päätös on lähetetty kirjeenä, tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen viimeistään seitsemäntenä (7.) päivänä siitä, kun aluehallintovirasto on lähettänyt kirjeen. Selvitä kirjallisesti, jos näin ei ole jostakin syystä tapahtunut.
- Jos päätös on lähetetty sähköisenä viestinä, tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kolmantena (3.) päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä.
- Jos päätös on saatu tiedoksi jollakin muulla tavalla, tiedoksisaantipäivän osoittaa tiedoksiantotodistus, saantitodistus tai haastetiedoksiannosta annettu todistus.
- Sijaistiedoksiannossa katsotaan, että päätös on saatu tiedoksi kolmantena (3.) päivänä siitä, kun sijaistiedoksiantoa koskeva tiedoksiantotodistus on annettu.
- Asian katsotaan tulleen viranomaisen tietoon jo kirjeen saapumispäivänä.

Ilmoita valituksessa

- valittajan nimi, postiosoite, puhelinnumero ja muut tarpeelliset yhteystiedot, kuten sähköpostiosoite. Jos valittajana on yhteisö, ilmoita sen nimi ja yhteystiedot.
- laillisen edustajan, asiamiehen tai muun valituksen laatineen henkilön nimi ja postiosoite, puhelinnumero ja muut tarpeelliset yhteystiedot, kuten sähköpostiosoite
- sellainen postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite). Hallinto-oikeus voi valita, mihin osoitteeseen se toimittaa asiakirjat, jos sille on ilmoitettu useampia prosessiosoitteita tai jos yhtäkään ilmoitettua yhteystietoa ei ole nimetty prosessiosoitteeksi.
- päätös, johon haetaan muutosta
- päätöksen kohta, johon haetaan muutosta
- mitä muutoksia päätökseen vaaditaan
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan

Yhteystietojen muutoksesta on ilmoitettava viipymättä hallinto-oikeudelle valituksen vireillä olon aikana.

Valituksen liitteet

- aluehallintoviraston päätös, johon muutosta haetaan (alkuperäisenä tai jäljennöksenä)
- todistus siitä, minä päivänä aluehallintoviraston päätös on saatu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joita käytetään vaatimusten tukena (jollei niitä ole toimitettu jo aiemmin aluehallintovirastoon)
- valtakirja

- o asiamiehen on liitettävä valitukseen valittajalta saatu valtakirja – ellei hän ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai sellainen oikeudenkäyntiavustaja, joka määrittellään luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa (715/2011).
- o asiamiehen ei tarvitse toimittaa valtakirjaa, jos hallinto-oikeuteen toimitetaan sellainen sähköinen asiakirja, jossa on selvitys asiamiehen toimivallasta. Asiamiehen ei myöskään tarvitse esittää valtakirjaa, jos valittaja on antanut valtuutuksen suullisesti tuomioistuimessa tai jos asiamies on toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa.

Lähetä valitus hallinto-oikeuteen

Hallinto-oikeuden yhteystiedot ovat:

Vaasan hallinto-oikeus

Korsholmanpuistikko 43, 4. krs (käyntiosoite)

PL 204, 65101 Vaasa (postiosoite)

sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi

puhelinvaihe: 029 56 42 611

asiakaspalvelu: 029 56 42 780 (avoinna ma–pe kello 8.00–16.15)

telekopio (fax): 029 56 42 760

Valituksen saapuminen määräajassa on valittajan vastuulla, kun se lähetetään postitse, sähköpostitse, telekopiona tai lähetin välityksellä. Suljetussa laitoksessa oleva henkilö voi antaa valituskirjelmän valitusajan kuluessa myös sille henkilölle, joka on määrätty laitoksessa tätä tehtävää hoitamaan tai laitoksen johtajalle.

Valituksen on oltava perillä hallinto-oikeuden kirjaamossa viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen hallinto-oikeuden aukioloajan päättymistä.

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Tämä asiakirja ESAVI/18135/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAVI/18135/2022 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Jaara Päivi 04.01.2023 11:51

Esittelijä Leinonen Ilona 04.01.2023 11:37